

uiterlijk als een voorbeeldige Rooms-Katholiek leefde. De vruchten van zijne jarenlange opsporingen legde Rooses weldra bloot in een prachtwerk met heerlijke platen versierd, die uit houtgravuren en etsen van het Museum zelf bestonden. Zijn Christophe Plantin imprimeur anversois verscheen in 1883 en kostte 100 fr. In betrekkelijk korten tijd was het werk uitverkocht; maar de hooge prijs van 't folio-boekdeel maakte, dat het meer bij de liefhebbers van groote plaatwerken dan bij de geleerden bekend en naar waarde geschat werd. Eindelijk zag in 1897 eene goedkoopere uitgave zonder platen het licht. En gelijk had Rooses, onder den titel van *Correspondance de Plantin*, de brieven van den vermaarden boekdrukker uitgegeven in de werken der Antwerpsche Bibliophilen en had hij voor de steeds talrijker bezoekers van zijn Museum eene beschrijving zijner schatten en eenen catalogus (zes uitgaven, 1881—1894) bezorgd. Hij was aldus de man van Plantijn geworden,

Maar nog meer was hij te zelfder tijd de man van Rubens. Voor den Prins onzer Vlaamsche schilders had Rooses eene onbegrensde bewondering opgevat. Na de schitterende Rubensfeesten van 1877 te Antwerpen had hij van de stadsregeering de opdracht gekregen om zooveel mogelijk alle houtgravuren, etsen, teekeningen en fotografien te verzamelen van de alom verspreide werken van den Meester. In België en in het buitenland reisde Rooses tal van jaren rond om al de doeken van Rubens te gaan aanschouwen en bestudeeren. Vóór iedere schilderij trok hij zijn notaboekje uit zijnen zak en teekende hij met vaste hand en in kleurrijken spontanen stijl zijne indrukken ter plaatse aan, met zijne twee scherpe helderziende oogen op het doek gevestigd, zoodat hij met zijn potlood op de blanke bladzijden van zijn zakboekje als het ware eene reeks fotografieën verzamelde, stipt, frisch, secuur, naar de natuur genomen. Gewapend met zijne reisboekjes uit

België, Nederland, Frankrijk, Italië, Engeland, Duitschland, Oostenrijk, Hongarije, Rusland, Denemarken, Zweden, Spanje enz., en met al wat hij kon halen uit de rijke Rubens-literatuur in alle talen, richtte hij weldra zijnen geliefden schilder een onvergankelijk grootsch gedenkteeken op in zijn geïllustreerd werk *L'œuvre de P. P. Rubens*, zijnde een beredeneerde catalogus van al de kunstwerken van den Meester (schilderijen, gravuren, teekeningen en zelfs bouwwerken), in vijf groote deelen (1886—1892). Dit groote werk vestigde voor goed Rooses' faam als eerste Rubens-kenner in de wereld. Ook Rubens' briefwisseling met de staatslieden, geleerden en kunstenaars van zijnen tijd gaf hij tegelijk uit: *Correspondance de Rubens* (6 deelen, 1897 en volg.), met de medewerking van zijnen vriend Karel Ruelens, conservator aan de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. Eindelijk zette Rooses de kroon op die levenslange Rubensvereering en studie met zijn fraai geïllustreerd, kleurrijk geschreven standaardwerk *Rubens' leven en werken* (1903).

Dit heerlijk boek, dat gelijktijdig met de allerverzorgdste platen in den oorspronkelijken Nederlandschen tekst en in Fransche, Duitsche en Engelsche vertalingen het licht zag, verdiende en bekam in alle beschaafde landen eenen buitengewonen bijval. Men mag zeggen, dat voor langen tijd Rooses' naam onafscheidbaar zijn zal van dien van den grooten Rubens. In België wachtte den schrijver eene schitterende officieele erkenning: in 1907 vereerde de aangestelde keurraad hem met den vijfjaarlijkschen Staatsprijs van 5000 fr., voor het beste werk in het tijdvak over de vaderlandsche geschiedenis verschenen.

Sedert 1862, toen die vijfjaarlijksche Staatsprijs in België werd ingesteld, waren al de bekroonde werken in 't Fransch geschreven. Rooses brak met die overlevering en bewees, dat ook onze Nederlandsche moedertaal dienen kon om uitstekend